

ÅSE IRENE HEIN

Åse er født i 1932 i Svendborg. I dette interview mindes hun bl.a. sin skoletid og dengang 2. verdenskrig i bogstaveligste forstand flyttede ind ved siden af gården, hvor hun voksede op. Hun blev senere udlært skotøjsekspeditrice og flyttede i 1953 til Aarhus, hvor hun boede med sin mand og to børn. I dag bor hun alene, men holder sig i gang som kasserer for en lokalforening, der bl.a. arrangerer udflugter, og er desuden frivillig i foreningen "[Glæden](#)".

Interviewet af Kurt Storgaard den 7. april, 2017.

BARNDOMMEN I SVENDBORG

DIT FULDE NAVN ER?

Åse Irene Hein

ÅSE, HVORNÅR ER DU FØDT?

Det er jeg d. 24.3. 1932.

SÅ DU ER 85?

Ja, det er jeg.

HVOR ER DU FØDT HENNE?

I Svendborg på Bregnedalsvej 12. Det var en gård, der lå lige ved bygrænsen, og den er der endnu, bare lavet om.

SÅ DU ER VOKSET OP PÅ EN GÅRD? BOEDE DU DER HELE DIN BARNDOM?

Ja, det gjorde jeg. Der var landbrug og fouragehandel. Du ved, hvor de kører med foder ud til hestene og til bønderne. Der var min far ansat, han kørte med hestene, og min mor malkede to gange i døgnet for huslejen og en liter mælk om dagen.

DET VAR LØNNEN?

Ja. Min far fik jo løn, men det var min mors løn for huslejen.

HVOR MANGE KØER VAR DER AT MALKE?

Jeg tror nok, hun malkede en fire-fem stykker morgen og aften. Det skulle jo på mejeriet med mælkemanden, når han kom ved en seks-halv syv, så hun skulle tidligt op. Der var en to-tre karle.

JA, SÅ STÅR MAN VEL OP KLOKKEN FEM?

Ja, det vil jeg tro, men vi boede der jo, så det var fordelen. Så var der jo også det, at min far skulle køre på landevejen med hestene. Klokkeren syv rykkede han ud, og han var oppe at fodre på morgenstunden, klokken fire eller klokken fem, for hestene skulle jo være mætte. Indtil han senere blev sparet for det. Det var før krigen, kan jeg huske. Da kom der foderapparater, og de virkede nogenlunde ligesom lys i forretninger, der tænder af sig selv. Så faldt foderet ned, når klokken ringede.

HVOR SMART!

Ja, det var smart!

HVAD MED LEJEN? DU SKULLE VEL OGSÅ HJÆLPE TIL?

Det skulle jeg nu ikke. Der var en chef, gårdmanden, og han boede i den anden ende. Nej, nej, vi var kun to børn, og der var seks et halvt år imellem. Nej, jeg skulle ikke hjælpe til med andet. Vi havde have, og det var noget andet end at gå og lege og gøre lidt der.

SÅ DU VAR IKKE I GANG MED BØRNEARBEJDE?

Nej, det var jeg ikke. Ikke andet end med min lillebror. Jeg var jo enebarn indtil jeg var seks et halvt år. Der kom ikke så mange børn for at lege, for jeg gik i en byskole, og det tog en halv time at gå. Det var der ikke så mange der gad gå op ad bakkerne for.

SÅ MAN GIK, NÅR MAN SKULLE I SKOLE?

Ja, ja, det gjorde man da, og skolen lå helt nede i midtbyen i Svendborg.

JA, SÅ FIK VI DET PÅ PLADS. BYSKOLEN I SVENDBORG?

Den hed Pilegårdsskolen og Byskolen. Den ligger der endnu, for jeg har lige været dernede. Jeg ved ikke hvor gammel den er, for den var heller ikke ny, da jeg gik der.

JEG VED, AT PÅ DEN TID VAR DER MANGE SKOLER, HVOR MAN IKKE GIK I SKOLE HVER DAG.

Men det gjorde man ved mig. Så langt ude var jeg ikke på landet. Men det skal der sikkert have været. I høsten skulle de være hjemme.

DET SKULLE DU IKKE?

Min far var jo ansat, men havde de nu haft en lille gård, så kan det jo godt være, at der havde været noget om det.

KAN DU HUSKE NOGET FRA DIN SKOLETID?

Ja, jeg kan huske, at jeg var bange for børnene!

VAR DU BANGE FOR BØRNENE?

Ja. Bonden, vi boede ved, havde en søn, der var tre år ældre end mig og så var der min bror. Der kom jo ikke sådan børn at lege. Så det havde jeg lidt svært ved. Men jeg faldt da til.

DU VAR SIMPELTHEN IKKE VANT TIL ANDRE BØRN?

Jeg kan ikke huske, hvor mange vi har været. Sådan en to-tre hundrede børn i Byskolen. Der blev jeg lukket ind, sådan et lille får ude fra landet. (Ler). Det gik ellers, når først man kom i gang. Ganske glimrende.

KUNNE DU LIDE AT GÅ I SKOLE, DA DU FØRST HOLDT OP MED AT VÆRE BANGE?

Jamen, bare man kom ind i klassen. Der var uro, når man kom ind i sådan en stor skolegård.

HVOR LÆNGE GIK DU I SKOLE?

Jeg gik der kun, til jeg var 14 år, fordi mine forældre blev skilt. Jeg var ellers kommet i mellemskolen.

DET VAR USÆDVANLIGT DENGANG MED EN SKILSMISSE.

Ja, det var det i 1945. Det var usædvanligt. Da havde mine forældre ikke råd til at have hjælp. Så jeg kom hjem fra jeg var 14 til jeg var en 17 år, for at passe min bror og det derhjemme.

De blev skilt, da jeg var 13, men da gik jeg i skole, og da fik vi hjælp.

SÅ MÅTTE DU LÆRE AT LAVE MAD?

Ja, men jeg tror det er nemmere, når man bor på landet. Vi har set hvordan, for vi er gået ud og ind. Men nu i dag kommer folk hjem, og det er færdigt. Ja, jeg tror, det har været nemmere. Men det var i '45, jo. Det er mange år siden.

KRIGEN SOM NABO

JA, DET MÅ MAN SIGE. DET VAR JO VED KRIGENS AFSLUTNING. HAVDE KRIGEN NOGEN INDFLYDELSE PÅ DIT LIV?

Ja, det havde den faktisk. Gården, vi boede på, var den første ved bygrænsen. Der begyndte at komme gårde derude, der lå omkring os. I 1942 kom det danske militær også til Svendborg, og der blev der bygget en kaserne på en mark op til os. Den blev hegnet ind. Der var kolonihaver, og der var en vej. Vi skulle være inde om aftenen. De var der indtil 1943, og da blev militæret nedlagt.

Jeg kan huske, at tyskerne kom til Fyn, og da har jeg været en 11 år. Det har været dragoner, der var på kaserne (*Jydske Dragonregiment*). Jeg kan ikke huske, om det var 50, eller 40. Det var en ingen stor kaserne. Jeg kan huske, at bonden, vi boede hos, havde en datter. Hun fandt en militærmand, og de blev gift.

Men de red i hvert fald til Ringe. Der var nogle på heste, og nogle i motoriserede køretøjer imellem dem, men de måtte jo så vende om. Oppe ved kasernen, kan jeg huske, måtte de nedlægge deres våben. Det skulle de gøre.

ALTSÅ SIMPELTHEN AFLEVERE DEM TIL TYSKERNE?

Ja, og så blev det militær jo opløst. Jeg har ikke ikke tænkt mere på hvordan det foregik, men der var flere af dem, der blev frihedskæmpere.

DE BLEV VEL HJEMSENDT?

Ja, det blev de vel.

OVERTOG TYSKERNE KASERNEN?

Ja, det gjorde de, og en 4-5 heste. De var der så, til krigen sluttede. De fik leveret fourage nede fra gården, hvor vi boede, så min far kom tit derop. De kunne jo ikke gøre for, at de var der. De var meget venlige, der var såmænd ikke noget uro med dem. Men senere på tiden, jeg ved ikke om det har været i '44, da vågnede vi op, for vi blev beskudt nede på gården. Fordi der lå kolonihaverne, og det var et mørkt område, hvor man går ind i den ene ende. Derfra var der en, der havde skudt på vagten, men han blev ikke dræbt. Men vi blev purret ud, og skulle have tøj på og det hele. Det har nok været sådan en fire-fem om morgenen, og det skulle undersøges.

AF TYSKERNE?

Ja, de kom derned.

FORDI DE VILLE FINDE DEN, DER HAVDE (SKUDT PÅ VAGTEN)?

Ja, og havde de fundet noget, så brændte de jo husene af. Men de fandt ikke noget. Bag ved gården kunne de løbe ned i kolonihaven, og der kan man jo hurtigt blive væk i et hus der. Så de fandt ikke nogen. Men forholdet til dem (tyskerne), det var jo bare almindeligt, de havde ikke noget ud af at lave halløj med os.

Så kan jeg huske, at min far blev boende, da han blev skilt. Han boede på gården fra 1929, da han blev ansat. Så boede han der alene i mange år, og havde en dame et andet sted, hvor han så senere flyttede ud.

Så kan jeg huske, at under krigen blev nogle flyvere skudt ned, ovre på Tåsinge. De var canadiske eller engelske, og der var syv! Når der skete sådan noget, blev det jo dækket af med det samme. Der var ingen, der vidste, hvor de lig blev af. Men så kom min far jo op med halm en dag på kasernen, og da var de ved at grave nogle huller. Min mor og far gik derhen om aftenen. Der var sådan nogle store hjelme ved sådan en gård, hvor de kunne stå ubeset. De så, at det jo så var de lig, de var kommet med, som de smed i gravene dér. Det havde mine forældre set. Ja, man snakkede om det, og efter krigen kom inspektøren fra kirkegården og spurgte min far. De kan jo se, hvor der har været gravet, sådan nogle som dem. De blev gravet op, og det så vi. Det har ikke været ret længe efter krigens ophør. De ligger på Svendborg Kirkegård endnu.

Der kan være foregået så meget andet, men ikke lige hvad man sådan vidste. Men her i vinter har jeg været i Svendborg, og det har jeg ikke været i mange år, og så var jeg jo henne og se gården, hvor jeg var blevet født på. Den var bygget om til almindelige boliger af barnebarnet til ham, der havde det. Så var der også kommet andet bebyggelse, alt det mark, det var jo væk. Så sagde han: *"De har begravet tyskere der, dengang!"*. Så sagde jeg: *"Ved du ved hvad?"*, det blev han lidt for forbavset over, *"Jamen, jeg så jo, at de blev gravet op!"*. Ja, det havde han jo ikke regnet med, vel? (Ler)
Så faldt der lidt ro over det hele, og markerne de blev solgt til byggegrunde i stedet. Så blev byen jo større.

UDDANNELSE OG ARBEJDE

ER DET RIGTIGT FORSTÅET, AT DU BOENDE HOS DIN FAR, DA DINE FORÆLDRE BLEV SKILT?

Ja, jeg var ved min far i 8 år.

MÅ JEG SPØRGE DIG, HVORFOR? DET ER LIDT USÆDVANLIGT, AT DU IKKE VAR HOS DIN MOR.

Det var det faktisk ikke, for hun rejste fra os. Hun rejste til Aarhus. Man måtte ikke have børn med, når man ikke havde en lejlighed. Når det skulle være sådan, så var det jo meget fint, for man må jo ikke have børn med, og så ikke have et sted at bo. Hun havde heller ikke noget arbejde. Hun havde en

almindelig huslig uddannelse, og hun kunne sy lidt. Så vi var begge to ved min far, indtil jeg blev 17 år. Så kom jeg i lære.

SOM HVAD?

Som skotøjsekspeditrice. Vi kunne ikke have min bror, for min far kørte ud hele dagen, og der var ikke sådan at få hjælp med fritidshjem og sådan noget. Det kan være det begyndte dengang, det kan jeg ikke huske. Men min mor havde fundet en anden mand, og havde nu en lejlighed, og så kom min bror herop at være.

SÅ KOM HAN TIL AARHUS?

Ja, så kom han til Aarhus. Det har været i '49. Jo, for jeg har været 17 år, og jo, jeg kom i lære i '49.

OG DET VAR I SVENDBORG?

Det var inde i Svendborg, ja.

HVOR LÆNGE STOD MAN I LÆRE?

Fire år. Ja, men det var lidt anderledes, for man gik jo ikke på skole eller noget! Man kunne tage et skriftligt kursus, det var noget af det første, for jeg kan huske det kursus. Jeg stod i lære ved en mor og en datter og en gammel, forkalket mand. Men jeg havde det da godt nok, dernede. Da jeg var udlært, kunne jeg godt tænke mig lidt andet, for der var kun en 6-7 skotøjsforretninger i Svendborg. Jeg spurgte en repræsentant, om ikke han kendte til noget, og da skulle Salling til at åbne skotøjsforretning. Skotøjsafdelingen, den har jeg været med til at åbne.

FRA SVENDBORG TIL AARHUS

SÅ DU FLYTTEDE TIL AARHUS, FORDI DU GERNE VILLE SE NOGET ANDET END SVENDBORG?

Ja, min bror var her, så det gjorde jeg. Det har så været i – lad mig se – jeg kom hertil i 1953.

OG FIK ARBEJDE?

Jeg var ansat, inden jeg flyttede herop. For den repræsentant, jeg havde haft fat i, var en afdelingschef ovre fra Illum.

SÅ DU FLYTTEDE TIL AARHUS PGA. ARBEJDET?

Ja, det gjorde jeg faktisk.

DU KENDTE IKKE NOGEN I AARHUS UDOVER DIN MOR OG DIN BROR.

Nej.

HVOR KOM DU SÅ TIL AT BO?

Jeg kom til at bo på værelse nede i Ny Banegårdsgade 47 eller 49, og så spiste jeg hjemme ved min mor.

SOM BOEDE HVORHENNE?

Ja, hvor var det nu? Det var i en sidegade til Jægergårdsgade i nærheden af Oliemøllen. Marselisborg Allé.

SÅ BOEDE DU PÅ VÆRELSE, OG HVOR LÆNGE GJORDE DU SÅ DET?

Jeg blev gift i 1956, så det har jeg gjort i tre år.

MØDTE DU DIN MAND HER?

Ham mødte jeg i Kolding! Min mor havde forbindelse til en bekendt i Kolding, og der mødte jeg min mand, og han var maler. Vi kom sammen i et lille års tid, hvor vi bare rejste frem og tilbage. Dengang var malerne jo arbejdsløse om vinteren, men jeg arbejdede med en ekspeditrice, hvis mand var mester. Så kom Ove herop og fik arbejde. Så blev han her.

VAR MALERNE ARBEJDSLØSE OM VINTEREN? VAR HAN UDENDØRS?

Der blev jo ikke fyret. Han tapetserede også indendørs. Der blev jo ikke fyret i husene, da de byggede dem dengang; det gør der jo nu. Nu kan de køre lige igennem. Så han gik gerne en 2-3 måneder om vinteren, og det var der mange, der gjorde.

SÅ GIK MAN PÅ UNDERSTØTTELSE?

Ja ja, så gik man på understøttelse. Jeg blev gift i 1956, fordi jeg vi to værelser med interimistisk køkken, og så skulle man gifte sig i løbet af 6 uger. (Ler)

HVOR VAR DET SÅ HENNE?

Det var i Rosenkrantzgade. Vi havde nok været gift i et års tid, så fik vi – det var stort nede i Salling, og der var der én i frakker og kjoler, og hendes mor havde en ejendom nede i Hedemannsgade. Så fik vi en 2'er der, da der blev en (lejlighed) ledig.

BØRN, BØRNEBØRN OG "OLLE"-BØRN

I BLEV GIFT I 1956?

Ja, og så er vi kommet derud i 1957, i Hedemannsgade. Der boede vi i mange år, og så kom vi ned i den anden ende, for der var en større lejlighed. Der boede vi nok en 10-12 år, men så kom vi hen på Tietgens Plads. Det er jo gode lejligheder. De var nok ikke så moderne, men nu sådan noget med stuk, det var jo lige min mand, fordi han var maler, ikke?

BLEV DU VED MED AT ARBEJDE? SKIFTEDE DU ARBEJDE PÅ ET TIDSPUNKT?

Ja, det gjorde jeg i 1959. Da holdt jeg op med at arbejde nede ved Salling. Det var faktisk på det grundlag, at min mand havde mange søskende, og hans forældre, de havde altid arbejdet. Han var på Asylet i Kolding fra han var seks uger, og det var både børnehaven og vuggestue. Det syntes han ikke, at hans børn skulle opleve. Der var mange børn i gaden, da vi boede der. Der var 18 børn, så der var nok at lege med, men det er der jo ikke i gaderne mere. De kommer jo i børnehaven i dag, og de har såmænd også godt af at komme i børnehaven. Det er der ikke noget i vejen for. Der boede vi jo så i – lad mig nu se, nu skal jeg jo så til at regne – i 15 år. Sidst i 70'erne, eller sådan noget, kom vi ind på Tietgens Plads at bo. Det var et dejligt sted og centralt.

FIK DU MERE END ÉT BARN?

Ja, jeg har to. Den anden hun er født i.... da var jeg 30. Lad mig nu se. Hun er født i en '63-'64.

Den ældste hun er udlært børnehavepædagog, men hun traf så en. Jeg har et vennepar endnu, som vi har haft i Svendborg i 70 år, så der kom vi jo meget ned. De har jo børn på samme alder som mine, og hun blev ved med at holde ved, så hun traf sin mand nede i Svendborg. Han var heroppe i nogle år ved Brugsen, og nu er han ved et malerfirma som sælger. Han ville gerne tilbage til Fyn, så de bor i Odense. Hun er ude på Produktionsskolen i Odense. Det er lige noget, der interesserer hende. Det er jo noget stort noget, hvor der kommer mennesker, der skal have hjælp.

Nummer to er udlært optiker bor i Kolding. Hun har vel boet der i snart 20 år, tror jeg. Men hun arbejder i Vejle, ved Thiele. Hun er gift med en kok. Der er tre børn i Odense, men de er jo også ved at være halvgamle, og to i Kolding.

SÅ DU HAR 5 BØRNEBØRN?

Ja, jeg har 5 børnebørn.

HAR DU OLDEBØRN?

Jamen, det er nogen, jeg har fået på en speciel måde, fordi jeg tog engang et par små dagplejepiger, når jeg nu gik hjemme alligevel. Den ene var 2½ måned, og den anden var 1 år, og nu er de sidst i fyrrerne, og jeg har kontakt med dem endnu. De mistede deres mor lidt tidligere, og så blev jeg kaldt oldemor der. Der er tre det ene sted, og to det andet sted.

SÅ FIK DU DEN TITEL, OG VIL DET SIGE, AT DU FAKTISK VAR DAGPLEJEMOR PÅ ET TIDSPUNKT? DET MÅ DU JO HAVE VÆRET?

Sort arbejde, så nu kom det også frem!

NOGEN STEDER ER DET LIGEFREM LOVLIGT MED SORT ARBEJDE.

Ja, det glemmer vi. Jeg blev ved med at holde forbindelsen med dem. De mistede deres mor, da de var sidst i tyverne. De var jo også mine piger, de var jo 4 og 7-8 år, da vi fik dem, og min mand ville gerne have, at der var små børn, så det passede også fint.

Dem har jeg kontakt til, og da de begyndte at få børn, spurgte faderen: "*Vil du nu ikke kaldes mormor?*", "*Nej, det vil jeg ikke*", sagde jeg så, fordi de skal også

vide, at de har haft en mormor. Så blev jeg kaldt *Olle*, så det blev jeg. Nu skal jeg være der rigtigt til efteråret sammen med dem, men det er jo lige meget om det er mine egne eller ej, det har jeg ikke nogen forskel på.

De to bor i Silkeborg, og de tre bor her i byen. De to, de kommer ind, og så slår vi luftmadrasser op, og så har de alt muligt med og er her en weekend. Det er bare fint. Drengen han er syv, og pigen hun bliver femten. Så det er fint nok.

JEG SKAL LIGE HØRE, KOM DU NOGENSINDE TILBAGE TIL SALLING, ELLER BLEV DU HJEMME?

Nej, det gjorde jeg ikke. Jeg blev hjemmegående husmor. Min datter, der er udlært børnehavepædagog, var i en børnehave, inden hun kom på seminaret, der lå tæt på mig. Lederen ringede engang i efterårsferien, tror jeg det var, og spurgte, om ikke Birthe ville tjene lidt penge. Jeg sagde: *"Nu er hun rejst ned til sin morfar. Så det varer et par dage inden hun kommer igen"*. Nå, det var ellers ærgerligt, for der var ingen vikar på. Da var jeg lige kommet af med de to. Så sagde jeg: *"Ved du hvad, så kommer jeg!"*. *"Så kommer du i morgen!"*, og så var jeg der i 9 år, som tilkaldevikar.

HVOR VAR DET HENNE?

Det var i Læssøesgade. Læssøesgades Skole har fået den nu for mange år siden, og jeg holdt faktisk, fordi de flyttede ud. Var det til Åbyhøj? Det var et stykke ude. Men det var jo somme tider, jeg skulle være der halv syv, og det kunne jeg ikke nå, for der var ikke busser eller noget, der kørte så tidligt. Min mand var i mellemtiden blevet syg, så han ville godt have mig hjemme noget mere. Men så havde vi en kolonihave.

HVORHENNE?

Lige hernede, i Rugholm. Den havde vi i 46 år. Der manglede marketenderen en ekspeditrice, når han skulle ud at handle, og sådan lidt, og så var jeg der om sommeren og afløste. Hvis lederen ikke kunne få vikarer derinde, så ringede hun, og så aftalte de to lige min arbejdstid. Så cyklede jeg ind om morgenen. Det var fint. Jeg var glad for at være der, og jeg havde lidt ekstra frihed.

FIK I NOGENSINDE HUS PÅ?

Det var der, da vi købte den.

SOM MAN SÅDAN KUNNE BO I?

Ja, min mand kendte en mand igennem en kammerat. Huset var ikke færdigt. Det var nyt. Det var kun 2 år. Vi købte det, og som håndværker, der kunne min far jo sagtens lave det færdigt indvendigt. Der var ikke lys, men der var petroleumslys og gaskomfur. Senere, jeg tror det var en 6-7 år senere, begyndte værket at lægge lys ned, og el ind, og det var jo dejligt. Vi boede der fra påske eller pinse, det kom lidt an på vejret, og så til oktober, da skulle man hjem.

DET SKAL MAN STADIGVÆK, DER GÆLDER DE SAMME REGLER.

Vi var jo heller ikke interesseret i at være der om vinteren, vel? Men der var vand inde, og sådan noget, så det var faktisk som et lille sommerhus. Der var busser lige herhenne og børnene gå op og tage bussen ind til Harald Jensens Plads, hvor de gik i skole i Skt. Annagades Skole, så det kunne ikke være bedre.

DE GIK PÅ ANNAGADES SKOLE?

Ja, det gjorde de, og kom hjem igen.

JA, FOR I BOEDE PÅ ELLERS PÅ TIETGENS PLADS.

Nej, da boede vi faktisk henne i Hedemannsgade endnu. Men da blev Langenæs bygget, og der kom børn, og de skulle ikke have så langt, så de kom i Læssøesgades Skole. Vi hørte normalt dertil.

DER SKULLE FAKTISK HAVE VÆRET BYGGET EN SKOLE PÅ LANGENÆS, DA DE BYGGEDE DER. DET VAR PLANEN.

Ja, det er ikke umuligt.

MEN DET LAVEDE DE OM.

Ja, men nu er Annagades Skole bygget om. Jeg har bare ikke været inde at se det. Det har jo været hospital engang, før krigen mener jeg. Kan det have været Marselisborg Hospital? Jeg tør ikke sige det, men det har været et hospital engang. Amtssygehus?

DER HAR JO LIGGET ET ANDET HOSPITAL LIGE DERINDE.

Jamen det er nonnerne. Det har jo ligget lige på hjørnet ved Tietgens Plads og så op. Jeg kan ikke huske, hvad den gade den hed.

SÅ HAR DER LIGGET TO HOSPITALER DÉR?

Ja, det har der været. Kan det være Tage Hansens Gades Hospital?

DET ER MULIGT.

Men det var det i hvert fald, og muligvis har tyskerne haft det under krigen. Det ved jeg ikke noget om. Men der gik de i skole. Da den yngste var en 13 år, kom hun på Brobjerg-Skolen, og den ældste, hun gik på gymnasiet nede på Katedralskolen.

SAGDE DU, AT DU HAVDE VÆRET INDE AT SE SKOLEN FOR NYLIG?

Nej, men jeg skal det! For jeg har kun set den i fjernsynet. Den skulle være blevet meget flot. Jeg har det sådan med gamle byggerier, at det er lidt synd. De kunne godt bevare dem. De kan godt bygge nyt udenom, uden at det gør noget. Men jeg så det i fjernsynet, og det så godt nok flot ud. Hvis jeg tager ind på Torvet, så kan jeg vel få den at se?

TAGER DU IND PÅ INGERSLEVS BOULEVARDS TORV?

Nej, det gør jeg ikke tit. Det gjorde jeg, da jeg boede derhenne. Men nu kører jeg jo. Jeg har et dårligt knæ, så jeg kører med handicaptaxa. Men det kan jeg sagtens komme derind. Jo jo, det er dejligt at gå på torvet, synes jeg.

HAR (TORVET) VÆRET DER, ALTID? HVORNÅR STARTEDE DET?

Kan det ikke passe, at det har været der i 100 år?

DET VED JEG IKKE.

Jamen, det skal du prøve at slå op et eller andet sted! Eller også er det ved at have været der i en 100 år.

FANTASTISK. JAMEN, JEG KAN HUSKE ENGANG, DA VAR DER JO OGSÅ TORV NEDE VED DOMKIRKEN.

Der er lidt endnu, men nu står de ovre i nærheden af Clemensgade. Men ikke så meget, som den anden. I starten, da solgte de også høns og alt muligt levende inde på Torvet, mens jeg kom der. Men det blev forbudt, og det var næsten også synd. Det skal jo være kontrolleret, så det er godt nok.

LIVET SOM HUSMOR

DET MÅ HAVE VÆRET EN STOR OMVÆLTNING, DA DU KOM FRA SVENDBORG TIL AARHUS?

Åh, jamen, der var jeg jo ung, så det var spændende!

DU KUNNE GODT LIDE DET?

Ja, og da var vi jo mange nede ved Salling, for da skulle vi jo bære skoene op, og prøve dem på kunderne. Nu om dage, da går de jo bare hen og finder dem.

SÅ HELE LAGERET VAR I KÆLDEREN? OP OG NED AD TRAPPERNE HELE TIDEN?

Ja, sådan var det. Der var en ældre lagermand, som gik og satte på plads. Vi havde jo også sko oppe i forretningen, men hvis kunderne skulle havde et andet nummer, så var det i kælderen. Det var bare en vane, og når man så er ung, så kan man jo sagtens holde til det.

HVOR STOR VAR SALLING DENGANG?

Det har jeg tit tænkt på. Jeg tror, at der var en 450 medarbejdere. Det har nok kun været halvt så stort. For så begyndte ombygningerne, og den gamle Salling, han var lige død det år, og så havde sønnen overtaget det. Der har været bygget om mange gange dernede.

SÅ DU HAR VÆRET MED DA HERMANN SALLING STARTEDE? HVAD HED HANS FAR?

Ferdinand, og hans mor kendte jeg også, for de var skilt. Hun var gift med en rejsende. Hun var bare en frisk dame, det var hun bestemt! Jeg tror, de har været skilt fra efter krigen. Hun hed fru Heidner.

KOM DU TIL AT SAVNE DIT ARBEJDE?

Jeg vil godt sige, i starten da jeg kom hjem at gå, men så fik jeg den lille 5-6 uger efter. Så begynder der jo at komme andre børn til, der kan komme ind at lege. Så kommer man jo også i kontakt med moderen. Jeg vil godt sige, at lige i starten hvor jeg gik hjemme for mig selv hele dagen, det var jeg slet ikke vant til.

MEN VAR DER MANGE DER VAR HJEMMEGÅENDE LIGESOM DIG? OG HAVDE I NOGEN FORM FOR FÆLLESSKAB?

Ja, det var der. Det havde vi – lidt kaffe. Det kender du godt? *“Nu kommer ungerne hjem, så kom lige ind at få en kop kaffe, inden de kommer”*. Jo, jo, det havde vi, og det var sådan set fint nok. Så skal du huske, at den yngste, som nu bliver 55, hun var kun ét år, da vi købte kolonihaven. Så fra året efter, da var hun halvandet, tog vi jo derud fra foråret og hen, og når det blev koldt, flyttede vi hjem, og det var gerne omkring 1. oktober. Men så tog vi nogle børn ud, hvis mødrene kunne komme ud med dem. Nu er det en 8 år siden, at jeg solgte den, men der var jo et helt andet liv med en kolonihave med fællesskab – hvis man vil! Man kan selv bestemme hvad man vil. Så fik jeg bare dagplejebørnene derud om morgenen.

SOM KOM FORÆLDRENE UD MED DEM?

Ja, de afleverede dem bare, så det var fint nok.

KOLONIHAVEN I RUGHOLM

DYRKEDE DU GRØNTSAGER OG SÅDAN NOGET?

Ja, den var stor. Ukrudt dyrkede vi også! (Ler)

DET KAN GODT VÆRE DU HAVDE PRYDHAVE. MEN GRØNTSAGER HAVDE I OGSÅ?

Vi var kun nummer tre, der havde den have. Den første der havde den, tror jeg havde taget halvanden have på 792 m²! Det var jo efter krigen, hvor man jo skulle jo leve lidt af grøntsager i sin have. Det kan du godt se, at det kunne vi jo ikke holde. Men vi havde somme tider kartofler hele vinteren, og masser af grøntsager, og vi kunne opbevare dem derude, fordi vi havde et frostfrit rum.

HAVDE I GRAVET EN KULE?

Vi havde gas inde, Kosangas, og den skulle stå udenfor. Den måtte ikke være inde. Den var i en specielt bygget kasse, som min mand havde lavet. Så tog vi bare flasken ind om vinteren, for vi skulle jo ikke bruge den, og så kunne vi have grøntsagerne der.

VAR DET FROSTSIKKERT?

Ja, for der var et halvtag, så ja, det var rimeligt frostsikkert. Men ellers, man kunne godt have det i en kule, for det havde man jo på landet. Han tog jo ud og kiggede til det en gang om ugen, og så fik vi grøntsagerne hjem. Vi havde også blomsterhave, der var rigeligt plads til det hele. Græsplæne og sådan lidt. Det er meget eftertragtet i dag, men det er jo dyrt.

JEG HAR SELV KOLONIHAVE.

Har du? Hvor har du henne?

I RISSKOV.

Men den er dyr? Hvis du skal sælge?

NEJ, HELDIGVIS HAR MAN STADIGVÆK HOLDT PRISERNE PÅ ET RIMELIGT NIVEAU.

Ja, I bliver jo vurderet, hvis I er medlem af haveforeningen. Så er der jo vurderingsfolk på.

JA, DET KAN JEG GODT LIDE.

Ja, ja, det det er fint nok!

... AT MAN IKKE KAN FÅ PROFIT PÅ DET.

Ja, men det var ved at være lidt galt i starten nede hos os. Så kom vi jo i haveforeningen, og jeg syntes det var dejligt, for da jeg solgte, da nærmede jeg mig jo de 50 år. Vi havde fået et ekstra hus på, da motorvejen blev lavet. Efterhånden var der ting, som vi selvfølgelig holdt ved lige, men det kunne godt trænge til at blive lavet om, så det var dejligt at have vurderingsfolkene på. Vi fik ikke noget vrøvl bagefter, og det kunne jeg godt lide. Men nu får de jo også kloakeret, det ved jeg ikke, om I har ude ved jer?

NEJ, IKKE ENDNU, MEN VI SKAL. ALLE SKAL JO. HAR I FÅET DET?

De er ved at lave det dernede. De har jo arbejdet på det i et par år. Jeg har snakket med nogen fra en have længere oppe ved Ringvejen, og han kunne da ikke betale det, for han steg 300 kr. om måneden i husleje, foruden havelejen, og det er jo lidt svært for en pensionist. Der skulle foreningerne have været

mere kvikke, for vi satte jo altid fra til vedligeholdelse af veje og alt det der. Der skulle de også have sat fra til. Så jeg ved ikke, om de har gjort det andre steder?

JO, DET TROR JEG, DE HAR.

Vi fik helårsvand dernede. Ellers så var der jo lukket om vinteren. Men bor du derude?

JA. JEG BOR LIGESOM DIG. JEG BOR ET HALVT ÅR DERHJEMME, OG ET HALVT ÅR DERUDE.

Ja, det er dejligt at kunne drikke sin morgenkaffe.

JEG ER IKKE FLYTTET IND ENDNU, DET ER SÅDAN LIDT AFHÆNGIGT AF VEJRET.

Jeg havde min mor her i byen, og til påske, hvis den faldt som i år, kørte min mand i forvejen. Vi har aldrig haft bil, han kørte på scooter, og så tændte han op og gjorde ved. Min mor, det var sådan et ritual vi havde, gav en taxa, og så kom vi ud med frokost. Det nød ungerne jo. Jeg kan huske, det fortalte jeg lige min nabo i går, at vi har da været derude, hvor det har været snevejr. De har leget ude i sneen i april. Men vi flyttede først ud ved pinse.

NÅR DER IKKE VAR NATTEFROST?

Ja, det gjorde vi. Men det var dejligt.

SÅ MÅ DU JO OGSÅ HAVE HAFT MANGE VENNER DERUDE?

Uha ja, det får man sådan et sted.

JA DET FÅR MAN LETTERE.

Meget lettere. Og man skal ikke klæde om for at gå hen og drikke aftenkaffe. Det er jo alt sådan noget. Jeg var i marketenderiet i en 9-10 år, så jeg kendte mange.

ER DER STADIG ET MARKETENDERI DER I RUGHOLM?

Nej, det er der ikke. Han døde. Han var udlært købmand, og havde været der i nogle år. Han var god til handel, og jeg var oppe og afløse. De næste der kom, de havde ikke helt fidusen til det – når der nu er noget på tilbud, så skal man endelig ind at hente det osv., og det skal man altså have lidt for at... Så det blev

nedlagt. Der var et forsamlingshus dernede, og det skulle enten nedlægges, og ellers skulle det isoleres for brand, brandsikres, og det var det ikke værd i pris. Det blev nedlagt, og marketenderiet blev forsamlingshus, for det var bygget godt. I de år jeg var der, kom Føtex og Viby-Centeret, og så kunne de jo også købe deres varer billigere der. Men det var ellers godt, og han arbejdede ikke om vinteren, for han kunne godt leve af det.

NÅ, DET KUNNE HAN?

Ja, hans kone arbejdede jo. Men det var et godt marketenderi, syntes jeg. Men det gik tilbage, og jeg kunne godt se det. Det er jo klart. De skulle betale fuld pris for øllene nede hos os, og de kunne jo få dem på tilbud derhenne. Masser af ting. Sådan er det jo.

JA, DER ER IKKE MANGE MARKETENDERIER TILBAGE.

Nej, det tror jeg ikke, og nu var det alligevel tæt på Viby. Det skulle være, hvis det lå langt ude, sådan en haveforening. Men så har folk bil i dag, og så kan de jo hente det.

ET AARHUS I FORANDRING

JEG TÆNKTE PÅ, AT NU HAR AARHUS JO FORANDRET SIG RIGTIG MEGET I DEN TID, DU HAR BOET DER. HVAD SYNES DU OM AARHUS I DAG?

Jeg var lige inde i byen i går og gå lidt. Jeg synes det er fint. Men der er bare, sådan som jeg sagde til dig, nogle af de gamle bygninger... Jeg kan ikke forstå, at de ikke kan få lov til at blive stående. Og så bygger de nyt, der er dyrt. Jeg havde ikke været inde i byen længe, for nu skal jeg have den bil ind, men mange af forretningerne, de lå der jo ikke, da jeg kom (*til byen*). Men det er ellers dejligt at gå derinde, det synes jeg.

NÅR DU SIGER DERINDE, HVAD TÆNKER DU SÅ PÅ?

Så tænker jeg på hovedgaden.

NÅ, DU TÆNKER PÅ STRØGET?

På Strøget, ja. For jeg skulle til øjenlæge, og det er nede i Clemensstræde, og så er det jo fint at kunne gå lige op ad Strøget der, og se det forskellige. Når vi flyttede hjem fra haven, tog min mand en hel dag i haven, efter han var blevet

pensioneret, og jeg tog en hel dag inde i byen, for det gad han ikke være med til!

SÅ TOG DU I BUTIKKER?

Ja, det skulle jeg. Jeg kunne priserne, når jeg kom hjem.

SÅ KUNNE HAN GÅ OG RODE I JORDEN?

Ja, ja, så kunne han gå og hygge sig derude. Jeg synes ellers det er en dejlig by. Nu ved jeg ikke arbejdsmæssigt, men da han flyttede hertil i 1954 eller 1955, da var det en god arbejdsby for håndværkere. Han var meget glad for at bo her. Nu ved jeg ikke med i dag.

TROR DU IKKE, DET STADIG VÆK ER SÅDAN?

Jo, der er stadig noget. De laver jo en masse byggeri, og det kan jeg ikke helt forstå, men det er jo fordi jeg er ved at være gammel.

DU KAN IKKE FORSTÅ...?

At de river så meget ned, og bygger så meget nyt.

HAR DU VÆRET NEDE AT SE HAVNEN?

Ja, det har jeg. Jeg har været kørende med min datter og svigersøn. Det er jo fantastisk! Det ligner jo en havn i udlandet. Vi har her, vi ældre fra centeret, en bil man kan låne med gratis chauffør, og da tager vi sommetider nogle ture. Vi tager også ud og spiser, og vi kan selv bestemme hvor vi vil hen. Så han har også haft os kørt derned, for der er der masser af mennesker, der ikke kommer og ser det nye dernede. Det er altså fantastisk at se det, synes jeg.

SÅ DU, AT NU SKAL DE TIL AT BYGGE DANMARKS HØJESTE HUS?

Ja, jeg har læst det. Hvad var det der stod? Har du læst, hvor højt det skulle være? Jamen, det er jo helt fantastisk. Det må også være lækkert at bo der, men jeg kan nu bedre lide det jordnære og det gamle.

TROR DU IKKE, DEN SVAJER LIDT? SÅDAN ET HØJT TÅRN DER?

Jeg har altid godt kunnet lide at bo i gammelt byggeri. Der er sådan en vis charme ved det.

LIGESOM I EN KOLONIHAVE?

Er det også gammelt byggeri? Det er det vel ikke ude ved dig. Hvad hus har du på?

VI STARTEDE MED ET LILLE HUS, OG SÅ HAR VI SELV BYGGET TIL.

Der er jo mange, der får et nyt hus på.

NEJ, DET VILLE VI IKKE HAVE.

Vi fik også bare udvidet efterhånden, og der var jo heller ikke træk og slip, det fik vi jo også lavet, da der var gået noget tid, men det... dengang måtte man grave en olietønde ned, men det må man jo ikke mere. Nu skal det være septiktank.

JEG TROR FAKTISK GODT, AT MAN MÅ GRAVE EN TANK NED. SÅ SKAL DEN JO BARE TØMMES.

Jamen ved du hvad? Nede hos os tømte vi selv.

DET MÅ MAN IKKE!

Nej, det må man ikke, for det var jo ved en brønd længere nede, og jeg tror nok, vi havde den i en 10-12 år. Nej mere, og den fungerede bare af sig selv, når man smed lidt i om foråret. Men den var ved at være slidt, og så måtte man ikke fortsætte med den. Jo, vi måtte så længe den kunne holde. Men de nye, de måtte ikke bruge den, de skulle installere noget nyt, før de overtog. Men de måtte ikke lægge det ned, på den måde der. Så skulle det være en rigtig septiktank. Og jeg ved ikke, på landet havde vi jo også septiktanke, jeg ved ikke, hvor tit de skal tømmes. Ærlig talt, et par gange om året? Vil jeg tro, men det er jo heller ikke billigt! Det skal man jo lægge oveni.

JA, JA, DET SKAL MAN JO REGNE MED.

Alligevel er det en billig fritid. At kunne bruge hele sommeren, et fristed at have.

DET ER DET SØRME! JAMEN JEG TROR DA VI ER VED AT VÆRE VED VEJS ENDE.

Åse: (Ler) Du vil ikke have mere at vide?

SELVSTÆNDIGHED OG FRIVILLIGT ARBEJDE

JO, DET VIL JEG DA GERNE. HVIS DER ER MERE, DU GERNE VIL FORTÆLLE, SKAL DU JO ENDELIG GØRE DET.

Nej, nu er jeg jo herude, og flytter rundt nærmest hvert femte år, og så tager jeg jo selvfølgelig også ind til byen og kigger.

DET HER, DET ER JO OGSÅ AARHUS.

Ja, det bliver det efterhånden her. Jeg synes også, at der er dejligt herude. Helt sikkert. Og byggeriet her, det ved du godt, hvordan det er kommet i gang?

NEJ, DET VED JEG IKKE.

Nå! Men der boede en tandlæge her, og han havde arvet eller fået det efter sine forældre, og de havde haft gård lidt længere henne, hvor de grå (*huse*) ligger. (*Byggeriet*) her, er blevet bygget i 1992, så vidt jeg husker. Der var marker, og det var en patriciervilla, der lå her. Han blev gammel og kunne ikke holde det selv, og der havde været hestestald og alt muligt. Men så lejede han sine værelser i villaen ud – han boede i villaen, og han lejede dem ud til nogle unge studerende, og de skulle hjælpe ham. og det var jo meget fint.

I hestestalden lavede han en hyggekrog med bord – det kan godt have været med el, med kaffemaskine og det der, og så kunne pensionisterne låne et stykke af ham ved at dyrke jorden. Så han fik det ordnet på den måde. Det var smart. De kunne sidde og drikke kaffe derinde og gøre ved. Jeg ved ikke om han kom på plejehjem, men han er død i hvert fald. Han blev nogle og halvfems og da solgte han – nej, jeg tror, han forærede katolikerne jorden og de solgte den til kommunen.

KATOLIKKERNE?

Ja, han må have været katolik, og han havde ikke børn. Kommunen kunne købe det, for ellers var der ikke jord her til at bygge, for alt var overbygget her. Så byggede de det her i '92 eller '93. Det er jo lækkert, for særligt... jeg har jo ikke hjælp, men hjælp kan man få, til at handle og sådan noget. Man skal være meget dårlig, for ikke at kunne gå hen i Viby-Centeret. Det er rigtig lækkert at komme herud at bo, synes jeg.

MEN DU KLARER FINT DIG SELV?

Ja, jeg har ikke hjælp! Nu har jeg en handicapbil, det er det, jeg har. Slidt knæ, som jeg ikke kan få fornyet. Jeg kan ikke stå op i busserne mere, men så kan man få handicapkørsel, og ellers får jeg ikke hjælp.

KAN DU IKKE FÅ ET NYT KNÆ?

Næh, jeg var sendt til Silkeborg sidste år, men han sagde: *"Du bliver ved med at have lige ondt"*, så det var så det. Nu har jeg ikke snakket med min læge om det siden. Jeg ved ikke, da jeg blev indstillet til det, fik jeg bud fra Silkeborg om det, og var så der. Men så var der en, der sagde til mig: *"du kunne jo også vælge Aarhus"*. Jeg havde ikke tænkt på, at der også var knæoperationer i Aarhus. Men hun var lidt vittig, for hun sagde, at når dronningen kunne bruge det, så kunne jeg vel også. Så sagde jeg: *"Dér var du hurtig!"*.

Så det kunne jo være, at jeg skulle søge det! Nej, ellers går jeg og passer mig selv, og jeg laver mad og det hele selv. Så har vi en lille forening, det ved jeg ikke, om du ved noget om?

NEJ, JEG VED INTET OM DET!

Du ved intet om det? Det har vi her. En lille forening, hvor jeg er kasserer, og så er der en formand, og et par medlemmer. Vi får en sum inde fra kommunen, og jeg tror at vi år fik 346 kr. pr. husnummer. Vi er 26 husnumre her, så vidt jeg husker. Dem får jeg tilsendt, og dem må vi bruge til hvad vi vil. Vi har møde nede i vores fælleshus hver mandag, og der får de gratis kaffe og brød. Vi har fem frokoster om året, hvor vi får mad udefra, og da giver de 65 kr., og så kan vi få pengene til at slå til.

Der er mange, der ikke kan komme så meget ud, for har de børn, der bor oppe på salshøjde, så er det jo ikke sikkert, de kan komme op og besøge dem. Der er jo forbindelse til lokalcenteret heroppe, hvor de kommer til træning og sådan nogle forskellige ting. Men det har vi herude, og så er der nogle frivillige hjælpere; det har der været, lige siden min mand døde. Hvis de nu skal hen at handle, får jeg lige noget mælk med og sådan. De kigger til dem, der er syge, for så kommer der jo ikke lige nogen og giver dem eftermiddagskaffe, vel? Det er der jo ikke sådan råd til nede fra kommunen, så da går jeg lige ned og spørger dem. Jeg kender dem jo alle sammen.

SÅ DU ER FAKTISK EN AF DEM, DER HJÆLPER?

Ja, jeg er frivillig hjælper på den måde dér. Så ringer de, hvis de nu skal til læge eller sådan noget. Så er de lidt bange for, at de hører forkert i telefonen, for det er jo ikke alle, der hører lige godt. Sådan noget render jeg også med. Du kan godt se, så går tiden. Jeg skal ikke lede efter noget, for at få tiden til at gå. Det er fint nok.

SYNES DU AT MAN ER GODT HJULPET SOM ÆLDRE HER I BYEN?

Ikke mere, hvis jeg skal være helt ærlig.

DU KAN GODT MÆRKE, AT DET ER BLEVET NOGLE ANDRE VILKÅR?

Ja, det kan jeg mærke på de andre. Jeg havde jo også hjælp inde på Tietgens Plads for min mand var jo syg, fra han var 57. Da havde han fået pension, og han døde da han var knap 75. Da havde jeg hjælp til sidst, for det sætter sig jo i benene især, og hænder og sådan noget. De bliver jo lammet af det, det der malersyndrom. Da havde jeg hjælper inde, fem gange om dagen, og det har jeg også haft her, to gange. Han skulle vendes, og tages op, og han skulle bades. Alt sådan noget, det havde jeg hjælp til, men det kan jeg godt se, at det kniber lidt nu. Vi skulle ikke spekulere på mad og handle, det betyder jo også noget. Men kan man ikke lige få handlet her, så skal man ringe, og bestille og få det sendt ud. Og maden, hvis man ikke laver den selv, skal man bestille og få sendt ud, og så kommer de.

Nu har vi lige haft nogle dødsfald her, hvor den ene af dem, han havde hjulpet mig nede i haven, for han var sådan rimelig frisk, men så fik han benet hugget af. Han var da alligevel 90 år inden han døde, og han kunne køre på sin elscooter og selv lave maden. Da han så lå i sengen inden han døde, kom der jo hjælpere om morgenen. De måtte ikke lave hans morgenmad, men de måtte sætte den ind, når den var lavet. Så kom der middagsmad, som var lavet, og de kom og kiggede ved tre-tiden, og om aftenen. Men det var ikke sådan. De lavede lidt kaffe, men ellers kom de ikke og det var jo ikke ret meget hjælp at have, når man sidder sådan. Ja, så kan de ringe, hvis de skal på toilettet, men det kan jo vare en halv time, inden der er tid til det. Det er jo ikke hjemmehjælpens skyld, for de har bare ikke tid.

Nej, jeg syntes det var meget bedre, da min mand var her, og vi kunne få dem med en aftale. Vi har godt nok kald, men jeg må ikke bruge mit. Det er taget fra mig, for jeg er for rask. Men han (hendes mand) kunne ikke finde ud af det til sidst. Jeg fik en aftale; jeg fik en hjælper fra klokken 11, jeg tror det var om onsdagen. Der skulle være smurt mad, og hun var her til han blev lagt hen at sove, og jeg skulle være hjemme klokken to. Så kunne jeg nå at komme til tandlæge, og hvad jeg nu ellers skulle lave. Det har man ikke rigtig mere. De kan få dem ind, og lægge dem i seng, og de kan få dem ind, hvis de skal skiftes en gang om natten. Men det er ikke som det var førhen. Da var det rigtig dejligt, synes jeg.

Jeg skal til Odense i påsken til min datter. Jeg kan jo heller ikke komme i toget selv.

DET KAN DU IKKE?

Nej, jeg kan jo ikke komme op af de høje trin der, det er jo det! Men så gik jeg alligevel derhen, jeg har jo kørt med min mand i kørestol i flere år, og da kan man få hjælp. Bare bestil det inde på banen, så kommer de. Så gik jeg også op på banen i går og spurgte, og der kunne jeg virkelig få hjælp til at få min kuffert ind. Så kan jeg godt rejse, for ellers så skulle jeg jo have nogen alarmeret herfra og have hjælp, der skulle hente mig. Men det kunne jeg godt, jeg skal bare ringe til handicaphjælp og så komme ind på banegården. Så hjælper de mig op i toget, og de kan hente mig, hvor jeg står ud. Så det er nu så fint, og det kan alle jo få, hvis de kan klare rejsen selv. Det kan jeg jo sagtens, klare at sidde i toget til Odense. Så der er altså lidt hjælp, man kan få, og det betyder meget, det at kunne komme hjemmefra. Så kan de søge om handicapbilen, som jeg har.

Hvad kan de så mere få af hjælp? De kan ikke... altså, jeg synes, man kunne få mere hjælp førhen, det kunne man bestemt! Så har vi et kald i væggen. Det betaler vi for. Så kan man ringe, når man har brug for hjælp. Det havde jeg også, da jeg havde min mand. Men det må jeg ikke have mere for nu er jeg ikke syg nok. Så nu må jeg jo være rask, ikke? Det er lukket. Men som jeg sagde, så holdt vi et ekstra møde. Vi er jo ikke sådan at danse med, herude. Så vi sagde, "*I vil jo nok have penge for kaldet*", og det betaler jeg jo til. Men der var ikke noget at

gøre. Når man har et kald, så er det jo sådan, at de kan komme ind. Men det kan de ikke mere, for det er jo lukket ved mig, og så ved jeg ikke rigtig, hvad man skal gøre. Det spekulerer jeg ikke så meget på endnu. Men man kan jo nemt falde, uden at man er syg.

Men ellers fungerer det. Til mig fungerer det jo glimrende. Det er mere det, om du sidder i en kørestol. Jeg synes såmænd nok, at de er kvikke til at finde ud af noget alligevel herude, så de kan komme lidt ud på terrassen. Men det er der ikke så mange af de ældre der gør.

ER DER IKKE DET?

Nej! Og det undrer mig. Man kan jo lige køre ud og sidde og spise og sådan noget. Det gør jeg, for det har jeg jo været vant til altid.

I KOLONIHAVEN?

Ja, men også på landet. Der sidder man også ude og spiser. Det gør man. Nej, ellers så er jeg såmænd glad nok for Aarhus. Men altså, det er rigtig nok med de der gamle byggerier. Jeg synes altså godt de kunne være blevet stående og være blevet moderniseret. Det har jo også prismæssigt gjort noget ved huslejen. Så skulle de ikke have så stort tilskud til huslejen. Det får man jo. For ellers så kan man jo heller ikke... det er jo sådan lidt, at det bliver jo bestemt inde fra kommunen.

FRITID OG BØRNEBØRN

HVIS DU NU SKULLE NÆVNE EN TING I DIN TID I AARHUS, DER HAR GJORT STORT INDTRYK PÅ DIG. KAN DU NÆVNE NOGET?

Altså kurser, eller sådan noget?

HVAD SOM HELST, ET ELLER ANDET HVOR DU SYNES, DET VAR ALLIGEVEL NOGET.

Nej, det er der sådan set ikke, for vi levede jo livet ude i haven. Jo, jeg har gået på kursus, sykursus, til knipling og sådan nogen kurser. Men ellers var der ikke. Jeg kunne lide at komme ud at gå i skoven. Det synes jeg jo er dejligt i en storby, for jeg er lidt naturmenneske. Det har været rigtig dejligt.

MARSELISBORG SKOVENE?

Ja, for da boede vi jo lige i nærheden. Og her, da er der jo en stor skov derhenne. Ellers så går jeg, og de børn, der kalder sig mine oldebørn er flinke med gaver. Så bliver jeg inviteret i Musikhuset og det gør jeg jo ikke selv, hvis ikke jeg er med nogen andre. Det kunne man jo godt.

JEG TÆNKTE PÅ, HAR DU ET BILLEDE AF JERES KOLONIHAVE? ET LIDT GAMMELT BILLEDE AF JERES KOLONIHAVE?

Ja, det har jeg da nok. Det kunne jeg da finde frem til dig. Det har jeg pakket væk. Jeg kan sende det til dig. Eller kan jeg aflevere det nogen steder?

DET VIL JEG LIGE OVERVEJE. JEG TÆNKTE BARE, HVIS DU HAVDE ET, LIGE HER.

Nej, jeg har pakket det væk. Jeg er jo samler, så jeg har aldrig plads nok!

HVOR HAR DU DET SÅ – PÅ LOFTET?

Nej, nede i mit rum. Det kan du godt se på de møbler jeg har, det er jo fordi jeg samler!

DET VED JEG NU IKKE. DU HAR DA FINE MØBLER.

Altså, den dér. Den er måske ikke så god at sidde i, men min mand købte den for en 40-50 kr. Du kan godt huske de røde plyssofaer, ikke? Så har min mor syet og betrukket det hele. Og derfor har jeg ikke nænnet at komme af med den.

DET ER OGSÅ EN FLOT SEKRETÆR, DU HAR DER.

Ja, den har vi købt brugt. Det har jeg altid ønsket mig, sådan en. Og ellers så samler jeg, men jeg kan jo ikke blive ved med at have plads til det!

HVOR HAR DU ET RUM HENNE?

Vi har ligesom sådan nogen cykelskure. Vi har hver et rum til ting. Til havemøbler, og hvad vi nu ellers skal have. Men størrelsesmæssigt, vi har da været to her, og jeg har da ikke noget at sige til lejligheden. Jeg havde en lille 3'er på Tietgens Plads, så selvfølgelig skulle man da af med noget. Vi kunne da sagtens klare os med det. Og så er det nede ved jorden. Det betyder da meget for mig, og det tror jeg det gør for mange, når de kommer op i årene.

Her ved siden af, det er et bofællesskab, vi har her. Det er ikke nogen, vi... jo vi kan da godt have noget med dem at gøre. Men altså, da vi kom herud, da var det mere handicappede med kørestole og sådan noget. Men nu er det nogen, der skal tabe sig. Så vi har ikke så meget kontakt med dem. Jeg var ovre at tale med dem, men de skal spise derovre også. Speciel mad, og sådan noget, og der også nogen, der taber sig meget. 60 kg måske. De skal bo her i nogle år, men det er da flot.

Ellers har vi et fælleshus dernede, og det kan man bruge. Det er gratis. Vi kan låne det, og der er alt, hvad man skal bruge. Køkken, service og det hele. Det betyder også noget for de ældre, jo, når man ikke har så meget plads. Når man har meget familie, så kan de bare tage huset.

SÅ MAN KAN HOLDE SIN FØDSELSDAG DERNEDE?

Ja, der er tit nogen, der holder noget. Man skal bare gå gennem viceværten. Hvad det angår, da vi har vi det godt herude. Men ellers, hvad jeg foretager mig, jeg render ind i byen og kigger en gang imellem. På priser på sko! (Ler)

DIN GAMLE INTERESSE!

Ja! Så det er det. Jeg får besøg af mine børn en gang imellem. Jeg har et barnebarn og hendes kæreste. De læser her i byen for øjeblikket, og de kommer her. Så har jeg to, der lige er blevet færdige. De har læst i København, og det er sådan noget med, åh, jeg kan ikke huske det. Det er noget med penge.

DET HEDDER JO OGSÅ NOGLE ANDRE TING NU.

Ja, den ene traf jo så midlertidigt en dame. Jeg ved ikke, om han så er rejst tilbage til Odense, eller hvor han ville have søgt. Han søgte ind som skolelærer, og det er næsten den samme uddannelse. Han skal bare have en psykolog ind, og det kan han tage på kursus. Så han er blevet lærer. Den anden han er inde ved Altinget, inde ved regeringen. Fordi, han havde jo lidt ekstraarbejde, da han læste, og så blev han fastansat derinde, da han var færdig. De har en søster, og hun læser til børnehavepædagog. Så er der hende der læser her, og det er noget med kommunikation.

Min datter, der bor i Kolding, har en søn, der har boet i England i 3½ år. Der har han gået på universitetet noget af tiden. Nu tager han det sidste i Paris, og bliver færdig her til maj, hvis han består, selvfølgelig. Det er noget med udlån. De har været meget heldige, for der er alligevel mange unge, der gerne vil arbejde, men de kan bare ikke få et job. Men der har de været heldige, dem jeg har.

Det er jo lidt synd, for der er jo nogle, der gerne vil have et job ved siden af. Så de er sådan set afsat rigeligt, alle sammen. Hvis de får et job, når de er færdige – og de har de to så fået!

NOSTALGI

JEG SAD LIGE OG TÆNKTE PÅ, NÅR DU BOEDE PÅ TIETGENS PLADS, DU MÅ JO HAVE BOET DER, MENS SPORVOGNENE KØRTE OP IGENNEM HANS BROGES GADE?

Jo det har jeg.

NU ER DE JO SÅ VED AT BYGGE LETBANEN.

Ja, men der er jeg ikke rigtig med, hvordan det bliver. Så tænker jeg: *“Kan det blive sådan, eller kan det blive sådan?”* og det har jeg ikke rigtig fundet ud af. Men jeg kan jo tage ind til byen, nå det bliver sommer. Det jeg tænker på er, at min mor boede på Marselisborg Alle, og jeg gik jo ned ad Bruuns Bro, når jeg skulle spise ved hende. Jeg synes, det er synd, hvis det skal ødelægges, og det er der jo meget diskussion om.

MED BRUUNS BRO OG ARKADEN DER? DU SYNES DET ER SYND, HVIS DE ØDELÆGGER ARKADEN?

Ja, men det er jo også dyrt hvis de skal lave så meget om ved banen. Der har de ikke tænkt sig så meget om, da de begyndte med alt det der.

DE HAR NOK IKKE HAFT FANTASI TIL AT FORESTILLE SIG.

Nej, ved du hvad, lad os nu se. Motorvejen her, da blev der jo eksproprieret haver. Vi boede jo dernede. Den blev indviet da min mand fyldte 50, og nu kunne han blive 90, så det er 40 år siden, og da kørte man jo under en tunnel, og den var allerede for lav. Da skulle man have gravet mere ned, og det skulle man have vidst dengang.

Der var nogle store træer, man skulle lade fælde, når man ville sælge, og det var et mas, da man skulle have dem herfra. Der var jo nogle, der godt ville have dem hele, for så kunne de laves som planker. Men de måtte skæres op, for de kunne ikke gå under dernede med kranhætten på, og der skulle de have været lidt forudseende. Der er så blevet lidt mere stejlt, men det kunne have været lige meget.

Men altså, det der med de gamle bydele, dem kan jeg helt godt lide. For der kan godt laves noget pænt nyt ved siden af, uden at det gør noget. Det er nok det, jeg følger mest med i derinde. Jeg kommer i Den Gamle By, også med dem herude. Vi får kørsel derop, og så kommer vi ind at se det.

HAR DU SET DET NYE KVARTER, DE HAR LAVET DEROPPE, MED '70ERNE?

Det skal vi op at se! Jeg har været oppe at se det.

DET KUNNE VÆRE INTERESSANT FOR DEM AT SE.

Ja, det kunne det, fordi der er én hernede, hun skriver for os, og hun går meget op i sådan nogle ting, og hendes søster er inde i Den Gamle By. Jeg tror, hun viser rundt derinde. Vi var nemlig kommet derind, hende og jeg, men der var kun film derinde. Men vi var oppe (*i Erindringslejligheden*), og der står jo mine gamle møbler oppe i stuen! (Ler) Køkkenet, det var også sådan. Ja, det er jo sådan noget, der interesserer mig.

Der sad blandt andre en malersvend inde. Han sad jo derinde og drak kaffe, en som min mand havde været kammerat med. Men han var blevet dement, og nu er han så også død. Der gik også en optiker ude i gaden, som min datter havde arbejdet sammen med nede på Ryesgade.

“Glæden” har også snakket om, at vi skal i Den Gamle By, og så laver de et arrangement. Jeg ved ikke, om der er blevet åbnet nede ved Vestergade igen, ved Mønsgade. Der var lukket i lang tid, og så skulle vi op på Viborgvej og ind dér, og så kommer der brosten. Det er svært med rollator, og det kan de gamle ikke. Førhen kunne vi gå ind nede ved Vestergade. Lige ved krydset. Så kunne man gå ind ved græsset dér, og ind ad gangene. Der har været lukket i mange år.

JAMEN, DET ER DER STADIGVÆK. MAN KOMMER IND FRA WARMINGSVEJ

Ja, det er det, den hedder. Men hvis man er kørende, så kommer man jo ind oppe fra parkeringspladsen. Der går man lige ind, så vidt jeg husker. Men vi har været oppe at se det, og da var vi også inde i Væksthusene. Vi har snakket om det herude, for det er da interessant. Sådant noget kan jeg godt lide at se. Det er helt sikkert. Det er sådan noget, som vi planlægger, og så er bussen der. Jeg tror den kan tage ni med chauffør. Men nu snakker han om, Jens Christensen, jeg tror han er formand i "*Glæden*", at vi kunne jo også tage i derind. Men, vi kan jo ikke skubbe med nogen (kørestolsbrugere), så der har vi brug for hjælp. Men det er sådan noget vi forsøger.

Transskriberet af Merete Bavngård Terkelsen.